

PARİS'İN KÖPRÜLERİ 1

(Bridges of Paris 1)

İsmet Vildan Alptekin *

Prof. Dr., İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.

* ismet.alptekin@yeniuyuzil.edu.tr

(Prof. Dr., Department of Interior Design and Landscape Architecture, College of Engineering and Architecture, Istanbul Yeni Yuzuil University, Istanbul, Turkey)

Alınma Tarihi: 16 Temmuz 2025 Kabul Tarihi: 29 Ağustos 2025 Yayın Tarihi: Şubat 2026
(Received: 16 July 2025 Accepted: 29 August 2025 Published: February 2026)
Dijital Nesne Tanımlayıcı (Digital Object Identifier): <https://doi.org/10.66125/0.2026.1>

Derleme Makalesi
(Review Paper)

ÖZET

Paris kenti tarihsel dokuları korunmuş en önemli dünya kentlerinden biridir. Bu özelliğinin yanı sıra Paris, önemli kültür ve sanat merkezi olma özelliğini de taşır. Kent L'île de la Cité adasında kurulmuş ve dairesel olarak tarihi bir büyüme göstermiştir. Paris, içinden kıvrılarak geçen Seine nehri ile özdeşleşmiştir. Kentin Seine nehrinin güneyine bakan bölümüne sol kıyı, kuzeyine bakan bölümüne sağ kıyı denir. Nehir ekolojik ve estetik doğal değerlerinin dışında aynı zamanda bir nehir ulaşım yoludur. Kentin sağ ve sol yakalarını birbirine bağlayan, periferi sınırları içinde, otuz sekiz köprü bulunmaktadır. Büyük bir çoğunluğu teknik ve sanatsal olarak özel bir yapıya sahiptir. Kentle bütünleşmiş köprülerin her birinin ilgi çekici ayrı bir tarihi vardır. Paris kentine genel bir bakış atıldığında akla; köprüler, barok yapılar, Mansart çatuları ve Seine nehri gelir. Hemen her köprü buna benzer büyük ya da küçük meydanlara bağlanır. Yani kentin tarihi dokusu bakımından önemli bir yere sahiptirler. Köprülerin işte bu işlevleri açısından yapılan araştırmalar yetersizdir. Bu yüzden köprülerin diğer özelliklerinin yanı sıra kent dokusundaki etkileri ve fiziki uyumları yönünden analizlerine önem verilmiştir. Periferide yer alan her bir köprü kent dokusundaki rolleri açısından detaylı bir şekilde irdelenmiştir. Bu yüzden her köprü için özel bir dispozisyon oluşturulmuştur. Bu dispozisyonlar tüm köprüleri içeren bir dispozisyona bağlanarak, kentin tüm köprülerini içeren kent dokusunun genel yapısından bir sonuç varılmıştır. Bu çalışma ileride bir kitaba dönüştürülecektir. Ekte sunduğumuz makale, iki örnekle çalışmanın amacını ifade etmektedir. Aynı zamanda çalışma, bir dünya kenti olan Paris'in kent dokusu açısından gösterdiği farkındalığın yanı sıra, turizm potansiyelinin de göstergesi olacaktır.

Anahtar Kelimeler: tarihi doku, köprüler, kent morfolojisi, Seine Nehri, turizm potansiyeli

ABSTRACT

Paris is one of the most important cities in the world in terms of preserving its historical fabric. In addition to this feature, Paris is also an important center of culture and art. The city was founded on the Île de la Cité and has grown historically in a circular pattern. Paris is synonymous with the Seine River, which winds through it. The part of the city facing the south bank of the Seine is called the left bank, and the part facing the north bank is called the right bank. In addition to its ecological and aesthetic natural values, the river is also a waterway for transportation. There are thirty-eight bridges connecting the right and left banks of the city within the city limits. The majority of them have a unique technical and artistic structure. Each of the bridges integrated into the city has its own interesting history. When you think of Paris, bridges, baroque buildings, Mansart roofs, and the Seine River come to mind. Almost every bridge connects to large or small squares similar to this one. In other words, they occupy an important place in terms of the city's historical fabric. Research on the functions of bridges has been insufficient. Therefore, in addition to their other characteristics, their effects on the city fabric and their physical compatibility have been analyzed. Each bridge located on the periphery has been examined in detail in terms of its role in the city's fabric. For this reason, a special disposition has been created for each bridge. These dispositions are linked to a disposition that includes all bridges, leading to a conclusion about the general structure of the city's fabric, which includes all bridges. This study will be turned into a book in the future. The article we present in the appendix illustrates the purpose of the study with two examples. Additionally, the study will serve as an indicator of Paris's awareness of its urban fabric as a global city, as well as its tourism potential.

Keywords: historical texture, bridges, urban morphology, Seine River, tourism potential

1. GİRİŞ

Paris, Avrupa'nın ve dünyanın en öneml kentlerinden biri olma özelliğine sahip bir dünya kentidir. Tarihinin çok eskilere dayanması, dünyanın en önemli turizm ve sanat merkezlerinden biri olması nedeni ile Paris yeryüzünde en iyi bilinen kentlerin başında yer alır. Kent aynı zamanda tarihi dokusunu çok büyük bir oranda koruyan ve korumaya özen gösteren dünya örneklerinden biridir. Paris her yıl yaklaşık 40 milyon turiste ev sahipliği yapar. Bu özelliği ile de ilk sırada yer alır. Kent merkezi 2,5 milyon olmak üzere, banliyöleri ile birlikte kentin nüfusu 12 milyondur. Turizm mevsiminde nüfusu 50 milyona yaklaşmaktadır. Dünyanın 24. büyük kenti ve Avrupa'nın en kalabalık yerleşimidir. Paris'in en önemli

özelliklerinden biri de büyük bir nehir kenti olmasıdır. Tarihi MÖ 4000 yılına kadar uzanan kent başlangıçta, Seine nehri içinde yer alan L'île de la Cité adasında kurulmuştur. Daha sonraki süreçte dairesel bir biçimde gelişen ve çapı yaklaşık 15 km olan kenti, Seine nehri kıvrımlı bir şekilde ikiye böler. Bu yüzden Seine nehri Paris ile özdeşleşmiştir. Seine nehri kente kazandırdığı ekolojik, rekreasyonel özellikleri ile birlikte büyük bir nehir taşımacılığına da olanak sağlar. Seine nehri tarafından ikiye bölünen Paris'i, kendine has tarihi geçişleri ve özellikleri olan köprüler birbirine bağlar.

Köprüler meydanları ve aksları birbirlerine bağlayarak kent ulaşımının temel bağlantılarını oluşturur. Bu önemli fonksiyonlarının yanı sıra, her bir köprü belli tarihinin yanı sıra ayrı bir stile ve estetik bir yapıya sahiptir. Birçoğu heykel, rölyef ve sanatsal değere sahip aydınlatma elemanı ile donatılmıştır. Bazıları da felsefi özellikler kazanmıştır. Genel olarak Seine nehri üzerinden yüzlerce köprü bulunmaktadır. Burada sadece periferi içerisinde yer alan 38 köprü ele alınmıştır. Bu köprüler Paris'in tarihi ve kentsel gelişimine paralel olarak inşa edilmiş olup, her birinin ayrı ayrı tarihsel bir oluşum süreci bulunmaktadır.

Paris'in köprüleri kentsel bağlantı fonksiyonlarının yanı sıra kent kimliğinin, kent estetiğinin oluşumunda büyük rol oynamaktadır. Paris'in köprüleri hakkında, bugüne kadar onlarca kitap çıktı, hikayeler yazıldı. Ancak hiçbirinde köprülerin kent silüeti, kentsel peyzaj, kent kimliği ve sitüasyon konularında bir bütün halindeki analizleri yapılmamıştır. Bu nedenle çalışma, diğerlerinden büyük farklılıklar göstermekte ve farklı bulgular ortaya koymaktadır. Paris'in köprülerinin konu olarak seçilmesinin nedeni, yukarıda kısaca açıklanan özelliklerinden kaynaklanmıştır.

Paris'in köprüleri, bugüne kadar suyun akış yönünde hareket ederek ele alınmıştır. Burada ise aksi yönde, suyun akış yönünün tersine doğru giderek, aşağıdan yukarıya doğru incelenmiştir. Bunun nedeni ise kentin nehir boyunca gösterdiği değişim ve kentin dokusal özellikleridir.

Nehir, kentin güneydoğusundan, bir yay çizerek, güneybatısına doğru akmaktadır. Seine nehrinin periferi içinde olan ve güneydoğusunda yer alan eski-yeni endüstri alanları ve modern yapılar kentin bu bölümünün dokusunu oluşturmaktadır. Oysa kentin güneybatısında yer alan banliyölere, koruluk ve ormanlık alanlara bitişik olan kent dokusu Paris'in geleneksel yapılarını içermekte, doğu yönüne doğru devam ederek L'île de la Cité adasından sonra yerini yavaş yavaş yeni yapılara ve endüstri alanlarına bırakmaktadır.

Köprülerin nehirle kaynaştığı ve geleneksel yapıların yoğun olduğu bölgeyle başlayıp devam etmesi köprülerin kentin orijinal yapısı içinde analiz edilmesini sağlayacaktır. Çünkü kentin nehrin akış yönüne göre, periferi içindeki güneybatı bölümü daha kentsel, güneydoğu bölümü ise daha modern ve endüstriyel bir görünüm ortaya koymaktadır. Kentin geleneksel dokuya sahip merkezi ve büyük bölümü bu iki uç arasında yer almakta ve güneybatı bölümü ile daha iyi kaynaşmaktadır.

Ayrıca Seine nehri son derece durgun akan bir nehirdir. Kentin büyük bir bölümünde akış yönünü görsel olarak saptamak çok zordur. Bu olgu da bizim inceleme yön ve yöntemimizi desteklemektedir.

Paris'in köprülerinin incelenmesi süresi içinde, üzerinde yer aldıkları Seine nehrinin önemini ve felsefi değerini de belirtmek gerekir. Seine nehri ve Paris kenti o kadar iç içe bir doku oluşturmuştur ki asla birbirlerinden ayrı düşünülemez.

Seine nehri; kıyıları ve köprüleri tarih boyunca insanların maddi ve manevi yaşam kaynağı olmuştur. Nehir, Paris sakinlerinin yaşamının bir parçası gibidir. Sakinler için nehir ve kıyıları rekreasyon alanı, plaj, balıkçılık ve daha önemlisi psikolojik bir rahatlatma, boşalım alanıdır. Seine nehri, bölgeye sağladığı ekolojik denge ve nehir taşımacılığının yanı sıra, periferi sınırları içinde kent, köprüler ile bir bütün oluşturularak yaşamın her bölümünün fiziki ve felsefi bir kaynağı olmuştur.

Köprüler Fransızlar tarafından; farklı tarihi dönemleri yansıtan, kuyumcu titizliği ile çalışan mimarların yarattığı Seine nehrinin bilezikleri olarak anılır. Seine köprüleri fonksiyonel özelliklerinin yanı sıra; edebiyat, resim, heykel müzik, dans gibi sanat dallarının gece ve gündüz icra edildiği sihirli mekanlardır.

Köprüler aynı zamanda birer seyir teraslarıdır. Nehir tekneleri ile Seine katedilirlen, köprülerin alt ve üst yapılarını ortaya koyduğu taş, demir konstrüksiyonlar, üzerlerinde yer alan plastikler, kıyılarda yer alan yapıların büyüklü etkisi hissedilir. Paris köprülerinin her biri teknolojik ve sanatsal bir eserdir.

Dünyada az sayıda kent, bu çoklukta, bu derece teknik, mimari ve estetik kaliteye sahip köprüyü bünyesinde barındırır. Bu çalışmanın oluşturulmasında daha önce de belirtildiği gibi, nehir akışının ters yönünde yukarıya doğru bir yol izlenmiştir. L'île de la Cité ve Saint Louis adalarını karaya bağlayan köprülerden önce güneydekiler, sonra kuzeydekiler ele

alınmıştır.

1852 yılında kendisini önce cumhurbaşkanı seçtiren Louis Napoleon, sonradan III. Napoleon adı ile imparator oldu ve Paris için yeni bir dönem başladı. İmparator parisi yeniden imar etmek için yönetimde yer alan Haussmann'ı görevlendirdi. Bugünkü Paris'in kurucusu sayılan Haussmann büyük yıkımlara girişerek geniş yollar açtırdı ve bunları bağlayan köprüler yaptırdı.

Eyfel Kulesi yer aldığı aks boyunca bağlandığı kuzeyde Ecole Militaire ve Champs de Mars, güneyde Léna köprüsü ile Seine nehrini geçerek ulaştığı Palais de Chaillou Sarayı ile örnek bir planlama bütünü oluşturur. Günümüzde Paris, her yıl yapılan fuarları, defileleri, yarışmaları dünyaca ünlü müzeleri ve sanatsal aktiviteleri ile adını tüm dünyaya duyurmuştur.

Bugün Paris'in nüfusu 14 milyona dayanmıştır. Yazın bu nüfus turizm nedeni ile 40 milyona çıkmaktadır. Sadece Paris'in turizm potansiyeli Türkiye'nin dört katıdır. Paris dünyanın en çok turist çeken kentidir. Kentin geleneksel dokusunu Barok stili yapılar oluşturmaktadır. Mimari stili ile kent olarak bir tarih mirası olan Paris geceleri ışıklandırılarak bir masal kentine dönüşür. Paris'e 'Ville de Lumiere' (Işık Kenti) denmesinin nedeni budur.

Yukarıda belirtildiği gibi Paris ile bütünleşmiş olan Seine nehri köprüleri teker teker ele alınmış ve köprülerin konumu, tarihi, teknik özellikleri, bağlantılı olduğu rihim, aks, meydan, yollar, köprülerin çevre ile bağlantıları, köprülerin diğer köprülerle oluşturduğu görsel ve yapısal ilişkiler, kıyı düzenlemeleri incelenmiştir.

Bu bölümde önemli olan iki örnek verilecek, daha sonraki bölümlerde ise periferide yer alan 38 köprü tek tek ele alınacaktır. Belirtilen iki örnekten biri Léna Köprüsü diğeri ise Alexandre III Köprüsüdür. Bu iki köprünün özellikleri özet olarak aşağıda verilmiştir.

Léna Köprüsü (Le Pont d'Léna)

Léna Köprüsü (1808-1814), Ecole Militaire, Champs de Mars, Eyfel Kulesi, Palais de Chaillot ve Trocadero aksında yer alan, bu tarihi ve kentsel dokuyu birleştiren ve turistler tarafından çokça ziyaret edilen bir köprüdür. Palais de Chaillot ve Trocadero meydanı köprünün yaklaşık olarak kuzeyinde, Champs de Mars ve Ecole Militaire güneyinde yer alır. Nehir kıyısı ile birlikte bu bölüm Paris kentinin en önemli öğelerinden biridir. Seine nehri kıyı düzenlemesinin en iyi örneklerinden birini bu yörede görmektedir.

Ayak üstlerindeki yan yüzlerde imparatorluk kartalları ile dekore edilmiş köprünün dört ucunda Galya, Arap, Romen ve Grek harplerini temsil eden dört heykel yer alır. Köprü sonradan genişletilmiştir. Yapımı altı yıl sürmüştür. Léna Köprüsü Napolyonun istediği dört köprüden biridir. Köprü 155 m boyunda, 35 m eninde, taş yapıli kemerli bir köprüdür (Şekil 1, 2, 3, 4).

Şekil 1. Eyfel Kulesi ve Palais de Chaillou aksında yer alan Léna Köprüsü'nün güney kıyıya bağlandığı bölüm.

Alexandre III Köprüsü (Le Pont Alexandre III)

7 Ekim 1896 tarihi köprünün ilk taşının konulduğu gündür. Rusya'nın tüm imparatorluk zevali temel atma törenine katılmıştır. Bunların arasında Nicolas II, Alexandre III'ün oğlu ve Alexandra Federovna da vardı. Çok

Şekil 2. Léna Köprüsü'nün nehir boyunca görünümü.

Şekil 3. Köprü'nün yan yüzeylerinde yer alan imparatorluk kartalları kabartmaları.

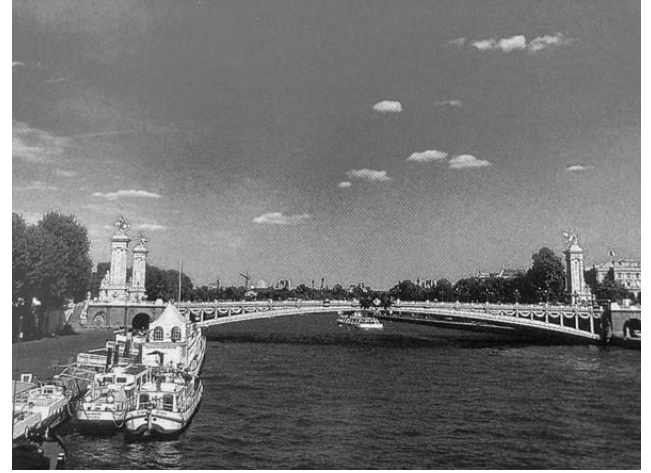

Şekil 4. Léna Köprüsü'nün Palais de Chaillou tarafından bağlandığı Palais de Chaillou Sarayının arkasında Trocadero Meydanı yer almaktadır. Resimde görüldüğü gibi kıyıda sahil yolu yer almaktadır.

geniş bir kemeri olan köprü, biten bir asrı, halk ve zamanla birlikte başlayan bir asra bağlamak için yapıldı. Buna bağlı olarak da köprüye özgü bir felsefe yaratıldı.

Alexandre III Köprüsü Paris'in en şatafatlı köprülerinden biridir. Sağ kıyıda Winston Churchill Caddesi'ni, sol kıyıda Invalides meydanına bağlar. Dönemin mimar ve mühendisleri tarafından 1900 yılındaki evrensel sergi için inşa edilmiştir. 107.50 metre uzunluğundaki tabla açıklığı büyük bir kemer ve ek kemerler üzerine oturur.

Toplam 15 kemerden oluşur. Her kemer üç eklemlidir. Kemerler 150 - 390 cm boyutu olan civatalar ile tutturulmuştur. Köprü çelik konstrüksiyonludur.

Şekil 5. Winston Churchill Caddesini Invalides Meydanına bağlayan Alexandre III Köprüsü. Köprü sanatsal açıdan Paris'in en önemli köprüsüdür.

Şekil 6. Alexandre III Köprüsü'nün güneybatı kıyı bağlantısı.

Şekil 7. Alexandre III Köprüsü üzerinde yer alan heykel ve aydınlatma elemanları.

Şekil 8. Alexandre III Köprüsü'nün güneybatısında yer alan altın yaldızlı bronz heykel.

Şekil 9. Alexandre III Köprüsü üzerinde yer alan bakır "Géine sur un poisson" heykeli.

2. KAYNAKÇA

M. Hary, Paris La Seine (Promenade d'un pont à l'autre), L'apart édition, Paris, 2012.

Sebastien Recouvrance, Les Ponts de Paris, Éditions Jean-Paul Gisserot, Paris, 2007.

Jean Favier, Paris deux mille ans d'histoire, Édition Fayard, Paris, 1997.

Bu makaleye atıfta bulunmak için:
Alptekin, İ.V. (2026). "Paris'in Köprüleri I", *İYYÜ Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, Hakemli-Akademik*, 1(1):21-24.
<https://doi.org/10.66125/0.2026.1>